

Потрапити в сад (скорочено)

Галина Пагутяк

На вокзалах, як правило, сади не ростуть. А на цьому — був. Тільки горобці могли вільно перелітати через огорожу й сідати на гілки з червоними яблучками. Та ще хіба що поети на крилах фантазії.

Грицькові уявлялося, що однієї теплої ночі він вилізе з останньої електрички і, йдучи до вокзалу, побачить відчинені двері, увійде в сад, ляже в сплутану траву, притулиться до матінки-землі й спитає, у кого ж він вдався такий нещасний та волоцюга.

Міліція всієї залізниці знала Грицька й не чіпала, бо не мав чоловік ні хати, ні жінки, лише гармошку та чорну хворобу ще з війни. Лікарня — єдиний його притулок. А ще сестра Нуська, але не сидиться йому в неї. Не може він зі своєю хворобою в чотирьох стінах. А мандрівників у світі й без хвороби вистачає, от, наприклад, Григорій Сковорода. Не кожному тісно між стінами, не кожному...

Грицько шаснув до електрички, в перший вагон, дренькнув гармошкою. Люди бачили мізерного чоловічка в зеленому капелюсі й широких штанях. Грицько, дарма що волочився, дбав, щоб завжди все було чисто. Заграв "На сопках Маньчжурії", потім "Прощання слов'янки", і цього було досить, щоб у наставлений капелюх посилалися копійки. Чоловік кожному, навіть дитині, казав: "Цілую руку". Проходив ще два вагони, потім сідав, і ніяка сила не примусила б його заграти ще.

Грати його навчив тато, як повернувся з війни додому без ноги. Грицько вже тоді мав чорну хворобу [епілепсію] від переляку. Німець жартома вистрілив йому над вухом, хотів злякати. Після війни стали ходити з батьком по базарах. Тато грав на гармошці, а хлопець збирав гроші в пілотку. Мама не знесла такої ганьби й померла, а старий замерз п'яний, повертаючись із міста.

Гриць пробував описати цю жалісливу історію на папері, але не дав йому Бог таланту, як Сковороді. Тільки коли грав, перед очима ставав його тато-каліка, що не мав щастя змалку й до останку.

Грицько зліз з електрички й пішов до буфету за пивом з копченою рибою — його найулюбленішою їдою. Голови й шкірки забирав із собою — для котів чи собак.

Одного разу, весело тупцяючи по перону, зустрів Стьопу. Дав йому жменю дрібних монет, а той сказав, що Микольця дуже слабкий і просить Грицька зайти до нього. Пішли разом. Стьопі хотілося похмелитися. Грицько тільки пошкріб потилицю. Що з чоловіком зробили? Золоті ж руки мав...

Вулицю незабаром мали зносити, тому ніхто не дбав про порядок. Микольця жив у малесенькій хатці, лагодив людям черевики.

Грицько зайшов до хати. На нього війнуло теплом — добре таки змерз, мабуть.

Микольця зрадив товаришеві. Хоч і слабкий був (серце прихопило), але в хаті чисто, натоплено. Глянув на Грицькові черевики, сказав, що давно вже їх треба лагодити.

Грицько сказав, що Миколі слід до лікарні, а той відмахнувся — краще хай заграє, ото й буде його лікування. Грицько заграв, а Микольця схлипнув і сказав, що добре йому з ним, хай залишається — віддасть хату й собаку. Грицько ж весело сказав, що його візьмуть до будинку престарілих, от тільки поки ще не вийшли. Або оженився.

Микольця сказав, що немає кращого, як своя хата. І попросив, щоб не кидав собаку Боска, бо заберуть його на буцегарню.

Грицько, відчуваючи напад хвороби, хотів піти, але Микола сказав, щоб лишався, він йому допоможе. І попросив почитати "Кобзаря" — "Перебендю".

Вночі був вітер із дощем. Грицько довго не спав, слухаючи, як дихають Микольця і Боско.

Стіни аж двигтіли. Грицько подумав, чи не завалить їх. Але старі хати стоять міцно. Тоді Грицько подумав про сад. Мабуть, вітер усі яблука позриває. От тільки 6 гілля не поламав. Та за муром не так дме.

Критика, коментарі до твору, пояснення (стисло):

Гола, неприкрита й неприкрашена правда життя. Як часто ми відвертаємося від жебраків, інвалідів, безпритульних, зневажаємо їх. Можливо, хтось і заслуговує такого ставлення. А якщо це жертви непереможних обставин? Нещасний Грицько, невезучий, та є у нього свої поняття про гордість і честь, товариську взаємодопомогу, тяга до книги й філософських роздумів про життя. Такий же й Микольцо. Зворушливе їхнє ставлення один до одного, до собаки, до духовних цінностей. Письменниця закликає завжди пам'ятати, що ми — люди, берегти й шанувати в людині її внутрішній гуманний потенціал.